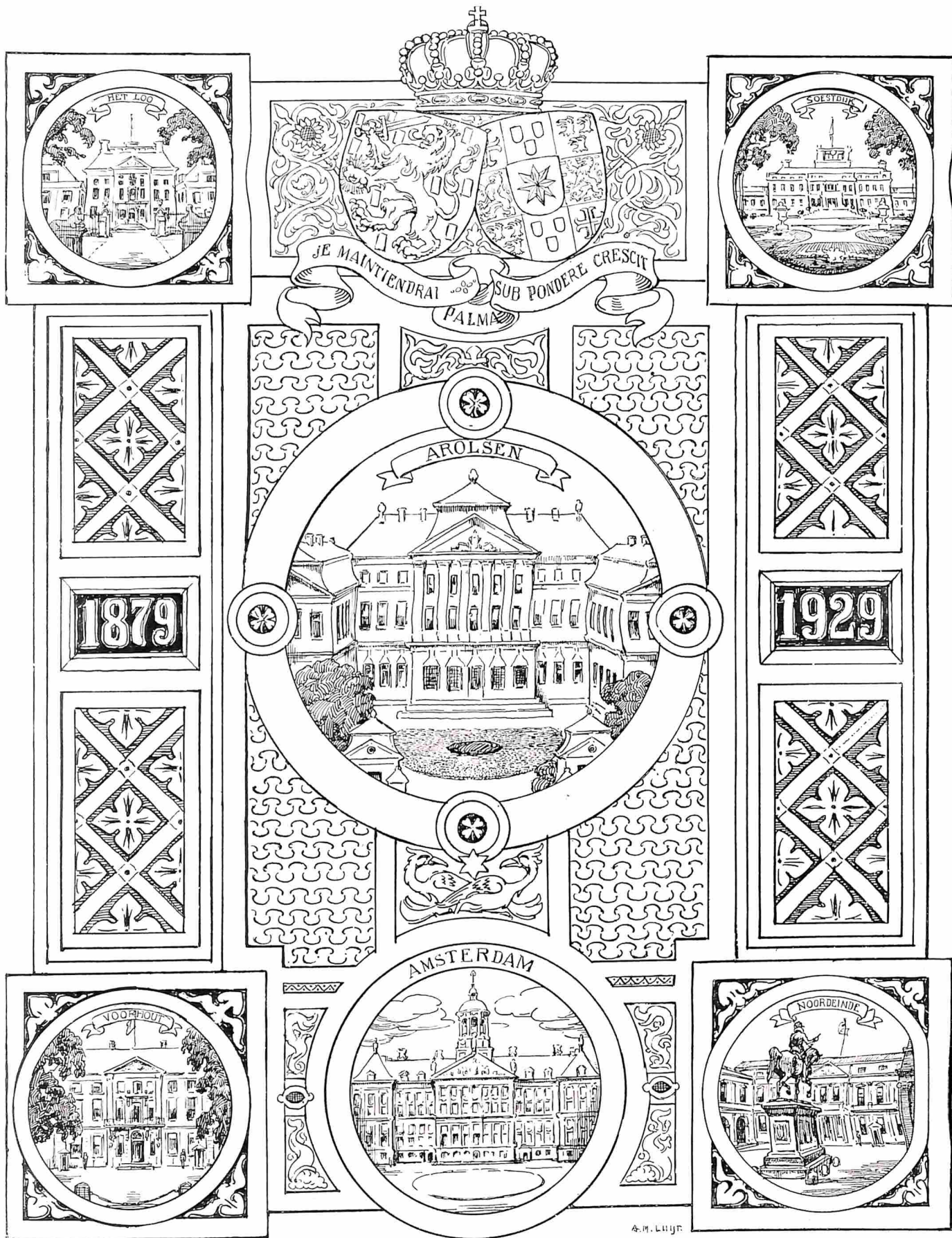

BUITEN

23^e JAARGANG N°. 9

ZATERDAG 2 MAART 1929

Naar een ontwerp van A. M. Luyt

MENU VAN HET GALA-DINER TEN PALEIZE NOORDEINDE OP 8 JANUARI L.L. TER EERE VAN
HET 50-JARIG NEDERLANDERSCHAP VAN H. M. DE KONINGIN-MOEDER

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

MENU VAN HET GALA-DINER TEN PALEIZE NOORDEINDE OP 8 JANUARI L.L. TER EERE VAN HET 50-JARIG NEDERLANDERSCHAP VAN H.M. KONINGIN-MOEDER (ILLUSTRATIE)	BLZ. 97
GALATEA EN HANS BRIL, DOOR JAN WALCH (9)	BLZ. 98
HERINNERINGSFLITSEN OVER NEDERLANDSCH-INDIË (GEÏLL.), DOOR MAURITS WAGENVOORT	BLZ. 100—103
DE BLINDE KLIP IN DE HWANG-HAI, DOOR A. W. FRANCKEN	BLZ. 102
PLEVIEREN EN PLEVIEREN (GEÏLL.), DOOR S. FINLAND. HET LAND MET DE DUIZEND MEREN (GEÏLL.), DOOR ELISABETH NIXON	BLZ. 104—105
DE OUDE UTRECHTSCH KERKEN (INLEIDING), (VERVOLG), DOOR W. F. J. DEN UYL	BLZ. 106—107
HET JONGE FERRARA, UIT HET POOLSCHE, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKY (I)	BLZ. 107
OUDE WAAL (ILL.)	BLZ. 108
	BLZ. 108

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

De uitgevers verzoecken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van een advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokim 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

Nieuw verschenen nummers 25 ets., oudere 50 ets.

GALATEA EN HANS BRIL

9) DOOR JAN WALCH

MAAR toen zag hij de hautaine verontwaardiging van zijn echtgenoot; en wierp ten tweeden male het roer zijner stemming om, en keek gefronst. Het was de eerste keering die hij na 't voorafgaande maken kon. Het zou, na de vermelding dezer evolutiën overbodig zijn, nog te vertellen, dat deze man koopman was.

En dat was hij wel in hooge mate. Hij was een veelzijdig koopman; die in Indië van alles in- en exporteerde; en daarbij nog in effecten deed; hoewel dat, volgens de kenners, een branche is die den heelen mensch eischt. En nu was hij voor een verzetje en tevens met commerciële bedoelingen, voor een jaartje naar Europa gekomen. In Marseille afgestapt; dadelijk naar Monte Carlo gegaan, dat al jaren een droom van hem was. Toen, na de emoties van 't spel, waarbij hij aanzienlijk gewonnen had (zooals hij dat in zijn heele leven gewoon was), langs de Italiaansche Riviera, die hij na Monte Carlo en Nice vervelend vond — want daar is de natuur de voornaamste attractie —; tot Genua. En nu in éénen door naar „de familie”; in Holland. De tanige vrouw, door de tropen-zon haar heele leven door gebeitst, was in Nice — aandeel in de spelwinst — in een prachtigen bontmantel gedost; waar zij bijzonder schraal en dor bovenuit stak; de bewonderende blikken van haar man op Galatea accentueerden het verschil, en voerden haar felle blikken ten climax. De man begreep, dat hij onaangenaam moest zijn; er was geen ont-komen aan.

„Pardon”, zei hij agressief tegen Hans.

De bedoeling was zeer duidelijk: hij vulde met dat woord

aan, wat de ander had verzuimd. Maar Hans begreep daar uiteraard niets van, en knikte, op zijn plaats geklommen, den meneer naast hem, die zich blijkbaar tot hem richtte, deftig en waardig toe. Nu werd deze ook uit eigen te, hoofde kwaad; wat veel erger was. Hij was van nature al een ietwat kregel heer; overspannende kantoorarbeid, om zoo veel mogelijk geld te verdienen in zoo kort mogelijken tijd, had hem niet zachtaardiger gemaakt; noch de vele paitjes, waarmee hij gewoon was geworden, zijn vermoeidheid te verjagen en zichzelf te overtuigen, dat hij een vreugdevol bestaan had. Het denkbeeld alleen, dat dat kleine ongeluk daar hem voor den gek hield, was voldoende om hem ziedend te maken; en het scheen voor hem niet enkel een Indische gewoonte, maar vrijwel een fysieke noodzakelijkheid, die woede te uiten.

Hij grauwde dus — terwijl Galatea tegenover Hans plaats nam — dezen toe:

„Ik zeg maar pardon, omdat u daar niet aan schijnt te denken”.

„O, . . . ik dank u wel”, antwoordde Hans, ietwat verbaasd.

„Je dank heb ik niet noodig”, antwoordde het dikke mannetje, op een toon die aan onbeschoftheid alles aanvulde, wat in dezen aan den inhoud der woorden mocht ontbreken, — en zijn zwarte, glimmende oogbollen rolden wellustig-fel door 't groote wit — „maar 'n beetje beleefdheid zou g.v.d. geen kwaad kunnen”.

De tanige dame trok hem zachtjes aan zijn mouw. Zij had eenige betooging van ontevredenheid gewenscht; maar dit overtrof al te zeer haar verlangens. En ook drong wel het besef tot haar door, dat door een zoodanig optreden haar man niet volkomen de mooie rol speelde. Speciaal de dame die in 't gezelschap van dat kereltje was binnen gekomen, boezemde haar een vreemd respect in; iemand van zoodanige voornaamheid had zij in Indië nooit ontmoet.

De vermaning aan de mouw had eenige uitwerking; de korte dikkerd bedwong zich; alleen scheen nu al zijn woede in zijn pupillen geconcentreerd, die nog woester rolden, terwijl zijn mond daarbij in dezelfde richting bewoog, alsof hij met wellust iemand verslond. Terwijl hij hiermee bezig was, hoorde men op het perron de conducteurs roepen „Eensteigen”, en kwamen in het spoor-kamertje nog een heer en een dame binnen. De heer vormde een sterke tegenstelling met Hans en met den anderen mannelijken reiziger; hij was bijna een reus; groot en naar verhouding breed; en droeg een langen baard, Bij, of liever na, hem — want zij liep gedwee achter hem aan — maakte zijn dame een zeer slinken indruk. Zij had iets schamels in haar smalle lichaam, vooral in 't gladmagere hoofdje, dat intusschen een uitdrukking droeg van rustige zekerheid. Zij namen plaats op de „belegde” plaatsen aan de corridorzij; de groote man met een stugge rust, als was hij alleen, en in gedachten verdiept; de vrouw met een klein knikje naar de nieuw-ingekomenen; een knikje, dat haar echter nog voor het geheel volbracht was, scheen te berouwen, en dat ze met een klein op-schokje van 't hoofd zooveel mogelijk weer introk. Zoo, links en rechts gestaffierd, begonnen Galatea en Hans Brill de lange reis. Want na nog extra-veel gesis en gesteun zette de groote internationale trein zich in beweging.

VIERDE HOOFDSTUK

NAAR HOLLAND

Er is in het deinend rythme van den trein, als in alle schommeling, een gelijkmatig-makende kracht. Ook de Indische heer, dik maar toch kregel, scheen die te gevoelen, want zoodra de wagen zich in beweging zette, wierp hij het hoofd achterover tegen den gecapitonneerden wand — wat hem, door de dikte van zijn rug, eenige moeite kostte — en sloot, na een laatsten laatlunkenden blik op Hans, de oogen. Dadelijk richtte zijn vrouw zich overeind; er was in het gebaar hoe klein ook, onmiskenbaar een accent van bevrijding; en er was iets van bevrijding, van vacantie, in de manier waarop zij nu ging zitten uitkijken. Er was ook inderdaad alle aanleiding, om dit met belangstelling te doen; want de trein bewoog zich nu, sterk stijgend, door een landschap van vizionnaire-grootsche romantiek. De geweldige g.ijze bergen, in hun enkel genuanceerde eenkleurigheid, met witte kappen, vormden een grillige ijle droomomgeving, waarvan de starheid enkel verbroken werd door de breede neerstroo-

ming der in de plotse warmte zeer rijkelijk vloeiende wateren. Men hoorde den waterklank niet; het dreunend steunen van den stijgenden trein overstemde dat; slechts op enkele oogeblikken, als de spoorbaan zeer dicht langs zulk een neerstorting liep, klonk de sterke klatering naar binnen. Maar juist dat schijnbaar geruischlooze in de grootsche omgeving, waar die ééne klare beweging het eenige levende was, maakte den aanblik onaardscher; als een killen droom; de reis werd als een voorttijen door regionen buiten de wereld. Zoo moest het althans deze vrouw voorkomen, die uit den warmen overvloed van zonnebranding en tropisch gewas gereisd kwam.

Ook aandachtig voor het landschap, maar in andere nuance, was het eenigszins weggedropen vrouwtje van den reus, de dame aan den anderen kant naast Galatea, die vooruit reed aan de zijde van den waggon-doorloop. Zij keek langs de ruggen der in de corridor opgestelde uitkijkers; werd blijkbaar telkens even getroffen door een mooi détail van het landschap, er gleed een verrassing over haar smal gezichtje, maar dadelijk trok zij dat, als beschaamd over zooveel zelfstandigheid, terug, en keek met een blik van beschroomd vergeving-vragen naar haar man tegenover haar. Deze nam van landschap, noch trein-omgeving veel notitie; hij had een dik boek bij zich, en had bovendien in Göschenen een paar couranten gekocht, waaronder een Hollandsche; en las in deze laatste met een zichtbaar zelfbehagen. Als zijn vrouw voor den derden keer één van haar blikken naar hem wierp, maakte 'n lichte fronsing van zijn wenkbrauwen kenbaar, dat hij die blikken toch wel gevoeld had. Nog even las hij, wrevelig, door, knipte toen een paar maal met de oogen, die hij daarop in een plotse waardige sereniteit zijn gezellin toewendde, met zooveel vraag erin als zijn zelfgenoegzaamheid toeliet. Een ietwat onzeker op-en-neer gaan van de oogen van 't vrouwtje, tusschen hem en 't landschap, deed hem begrijpen, wat haar attentie afvallig had gemaakt; hij wierp dus ook uit zijn onbeweeglijkheid een korten blik van welwillend-waardeerende aandacht naar de bergen, en zei met diepe stem: „Machtig”. — Bleef daarna nog even, gelijk de stijl zijner constateering vergde, in dien blik-naar-buiten volharden; knipte toen weer even met de oogen, en las, blij dit afgedaan te hebben, met weer wezenlijk plezier in zijn courant verder.

Hans had dit alles met de grootste belangstelling aangezien. Het verwarde ten zeerste zijn toch al vage noties over het mensdomein. Maar dit ééne merkte hij heel duidelijk: die vrouw was ongelukkig; en die man, die bij haar hoorde, had er geen attentie voor. Hij voelde, dat hier iets aan gedaan moest worden. 't Was misschien meer de zin voor in-orde-brengen, voor oplossende ontwikkeling, die de natuur in haar geheel eigen is, en die in hem, natuurgeest, op een eenigszins eigenwijze manier tot uiting placht te komen, dan wat de menschen „medelijden” noemen — het is moeilijk het gevoel van een niet-mensch nauwkeurig te determineeren. In elk geval, er hinderde hem iets, en hij nam de kortste en cordaatste manier te baat om dit te verhelpen. Dus boog hij zich 'n beetje schuins-links naar voren, schopte — daar de dame niet op hem lette — even tegen haar been, en toen ze verbaasd opkeek, zei hij . . . wéér niet „pardon”; maar heel bedaard, en naar de inspraak van zijn instinct, in het *Hollandsch*:

„Kan ik u helpen?”

Galatea, die met langzaam dwalende blikken menschen en landschap rondom opnam, schrikte. Ook de dame die aan-geschopt was, schrikte; maar minder. Want zij dacht aan een vergissing; Galatea dacht aan de waarschijnlijk zeer onmenschenlijke of althans zeer onmaatschappelijke conversatie, die stond los te breken.

De dame zei, stemmig en verbaasd:

„Wat bedoelt u?”

Galatea wenkte met de oogen. De lezende reus, die 't schoppen niet gezien, maar de vraag wel gehoord had, keek op. Maar het één noch het ander was in staat, Hans, die met een scherpzinnige formulering van de quaestie bezig was, in zijn toespraak te storen.

Met 'n gefronsten diepdenkersblik de smalschouderige dame aanziende, antwoordde hij:

„U maakt den indruk, niet gelukkig te zijn”.

Krakerig als dit eruit kwam, trok het ook de aandacht van de tanige dame; de dikke bankier alleen bleef met de oogen dicht zitten. Hij sliep, maar zoo sterk was de schrik-gewaardiging die door alle gemoederen zigzagde, dat ze ook den slapende op eenige wijze scheen te raken. Zijn hoofd viel op

zij, de mond ging daarbij halfopen. Zoo bleef hij tegen het gecapitonneerde steuntje liggen. Het scheen een grijnzend afgodsbeeld van de meest schrikwekkende vraatzucht. Galatea, die door zijn gedrag bij Hans' binnentreden wel zeer was geschrikt en dus voor dien kant van het gezelschap den meesten angst voelde, wierp een snellen vreesblik die richting uit, en haastte zich te dringender, tusschenbeide te komen. Ze keek de verdropsen dame met den vollen blik van haar groote oogen aan, wees toen tersluiks op Hans, en schudde het hoofd. Maar dit was onvoldoende om de aandacht van de andere van Hans' allerzonderlingste vraag af te trekken.

Ze vroeg met dezelfde woorden van haar eerste vraag: „Wat bedoelt u?”

Haar man, de reus, wachtte mee op 't antwoord. Hij had zijn courant halverwege laten zinken, en keek ook Hans aan. Blijkbaar was zijn voornaamste gevoel verontwaardiging, maar hij hield zich in, en vertrok zijn gelaat tot een ijzige deftigheid.

De kleine Hans, aldus plots tot de proporties van een candidaat te midden van examinatoren teruggebracht, zocht even, met nog dieper peinsrimpels, naar een omschrijving van wat naar zijn gevoel geenerlei explicatie kon behoeven.

„Ik zag u zoo . . . zoo met genoeg naar buiten kijken. Maar net, alsof . . . alsof u . . . hulp daarbij behoefde, keek u toen naar dien grooten mensch . . . En die nam er niet veel notitie van . . . En . . . en . . . toen dacht ik: Misschien kan ik u helpen met het een of ander . . .”

En, voor het eerst van zijn eeuwig leven, was Hans klein; en bleek klein . . .

De reus werd er te grooter door; en te ongenaakbaarder. Zoodat hij met een nu volkomen beheersching nonchalant tusschenbeide kwam, en zei:

„Wat is er eigenlijk aan de hand, meneer? — Ik ben de man van die dame; en ik geloof niet, dat ze andere hulp dan de mijne noodig heeft. Zou u niet beter doen, de zorg voor haar aan mij over te laten?!”

Hij had deze rede met groote waardigheid gehouden; en 't was niet verwonderlijk, dat hij daarna zeer tevreden keek.

Maar Hans vond, dat de quaestie niet opgelost was. Ernstig, braaf en zonder eenige ironie zei hij:

„Wel meneer, 't is juist omdat u géén notitie van haar nam, dat ik mijn aanbod deed. U leest aldoor in dat stuk gelig papier, en dat schijnt u erg prettig te vinden, maar intusschen . . .”

Hij kon zijn zin niet voleindigen. Zonder het te weten, had hij den reus op 't ergst getroffen, namelijk in zijn ijdelheid. Hoe kon ook iemand als Hans iets vermoeden van de gevoelens van iemand die in een courant die hij in een vreemd land koopt, een artikel van zichzelf vindt, één van zijn eigen hóóg gewaardeerde ethische artikelen, en die dat — wat begrijpelijk is — met genoeg en zelfvoldoening leest, en die dan op zulk een manier over dat genoeg in „gelig papier” wordt aangesproken! De reus begon te brieschen; en brieschende, hoewel met paedagogische waardigheid, zei hij:

„U hebt vreemde manieren, meneer. Ik zou u nu eens voor al maar willen verzoeken, u verder niet met mijn vrouw of mij te bemoeien.”

Hans trok de schouders op over zooveel onbegrip. Maar de Indischman, die door de luide en ietwat galmende woorden van den reus ontwaakt was, achtte het oogenblik tot ookeen-woordje gekomen. Met ostentatie langs Hans heen pratend, begon hij tegen den reus:

„Ons gezelschap is wel vermeerderd, maar niet verbeterd, geloof ik”.

Galatea stond op. Haar oogen fonkelden van verontwaardiging. Zij was zoo van een alles overstralende schoonheid.

„Kom professor”, zei ze tegen den door háár houding nog 't meest beteuterden Hans, „laten we hier vandaan gaan”.

„Zooals je wilt”, zei die onderworpen. „Maar ik geloof niet, dat er ergens anders meer plaats is”.

„Dan gaan we maar in de gang staan”, zei Galatea hautain. En maakte zich tot vertrek gereed. — Maar nu werden de oogen van het smalle vrouwtje toch wel bijzonder ontrust. En zij, het onaanzienlijkste deel van het gezelschap, zij voelde blijkbaar het sterkst, dat hier een onrecht geschiedde, al wist ze niet precies, hoe 't in elkaar zat; en keek naar haar man, en fluisterde met een sterker aandrang, dan waartoe zij in staat had geschenen:

„Maar Gé, . . . dat . . .”

(Wordt vervolgd)

HERINNERINGSFLITSEN OVER NEDERL.-INDIË. EEN MENANGKABAUSCHE VROUW

Herinneringsflitsen over Nederlandsch-Indië

DE schrijver, die hier woorden schikt tot gedachten en uitgesproken herinneringen van een reis door den Nederlandsch-Indischen archipel, twintig jaar geleden, heeft geen recht meer over het heden te spreken dier tien duizend groote en kleine eilanden, welke het voorrecht genieten onze vlag te zien wuiven boven hun tuilen. Geen intenser levend volk dan de vereenigde Zeeuwen en Friezen, de Hollanders en Brabanters, de eilandbewoners en stedelingen van ons land. Ha, dit is een volk, dat zijn tijd tot op de minuut bijhoudt! Over zich-zelf ontevreden, want het is alevel 'n beetje raar ook, beweert het achterlijk te zijn. Het zou zijn voetstappen gaarne den tijd zien vooruit loopen. Het is zelfs zoo raar, dat het niet eens bewust is, dat het sinds drie eeuwen anderen volken een voorbeeld stelt van wijs koloniaal beleid, en niet één vreemde kenner van koloniaal bestuur de Nederlandsche bezittingen kan doorzoeken, of zijn conclusie is een eerbiedig saluut voor Nederlandsch beheer. ☞ Doch in voortdurende vervloeiing van wat is, ook in Nederlandsch-Indië, heeft een tijdsbestek van twintig jaren van de levensomstandigheden der menschen iets geheel anders gemaakt dan toen deze schrijver hen gadesloeg. Hij bedoelt te spreken over wat eeuwig is in Nederlandsch-Indië: de natuur, de achtenswaardige en beminnelijke menschen; over wat blijvend is: het Nederlandsch gezag, niet blijvend voor alle eeuwigheid, maar blijvend zoolang West-Europa en het West-Europeesche ras zijn hartstocht voor bedwelmende theorieën blijft beheerschen en slechts matig het heulsap van wereldverstorvenheid geniet, dat zulke schoone blauwe droomen geeft, waardoor echter het Oosten in de aanraking met het Westen zijn maatschappelijke kracht heeft verloren. ☞ Eeuwig is de natuur op deze tienduizend eilanden, bewoond en onbewoond, grooter dan koninkrijken of kleiner dan een stadspark, maar allen van een weergalooze schoonheid en niet te schatten rijkdom, de natuur, die er hoorbaar en begrijpe-

lijk spreekt van wat vergankelijk is. Te Buitenzorg in den Plantentuin verneemt het voor deze geluiden vatbare oor, als de zon ondergaat, in het harmonisch concert der onzichtbare insecten, hoe door hen de volgende dag wordt gesmeed. Hoor het hameren, het bijtikken, het vijlen, het sissen van den arbeid dier ontelbare onvermoeide en vroolijke zwoegers, die, deze dag nog niet eens ten einde, reeds den volgende dag voorbereiden voor al wat leeft. ☞ „O, niet zoo gauw, verzucht de alleenzame wandelaar dan, „niet zoo gauw. Gunt mij dit oogenblik te genieten. Het leven heeft toch al zoo weinig rust. Ik wèèt het wel: Uw morgen is zeker als God. Maar is het ook mijn morgen, terwijl ik nauwelijks weet of dit moment wel waarlijk mij toebehoort? Vergunt mij te zeggen het leven lief te hebben, dat in Uw midden zoo schoon, immers zoo verheven is. Zulke momenten van dankbaarheid zijn zeldzaam, en gij, vroolijke, onzichtbare zwoegers, met Uw getik, gehamer, gevijl, gesis, gij maakt mij bang. Uw geschakeerde geluiden zijn zoo geheimzinnig, bevatten zooveel waarschuwing, dat ik bevreesd ben, dat de dag, waaraan gij arbeidt, niet zoo gelukkig kan zijn, als die waarvan het licht tusschen onbewegelijke bladerkronen der hooge waringins verschemert”. ☞ Hier liggen een aantal afbeeldingen voor mij en, kleurloos, lichtloos, bewegingloos, laten neerziet. Daar zijn de sawahs, de verdrongen landjes aan de hellingen der bergen, en zij zijn een wonder van water- en landbouw, bewijzen, dat het genie der Javanen voor dat van ons volk niet onderdoet in de verdeling van water en van land, het eerste waarvan, ware het niet sinds oude tijden getemd, in zijn oogenblikken van dolheid het land zou hebben stortende natuurkrachten, zooals het vuur uit vulcanen een getemd, onbewegelijk, weerspiegeld het hemelsblauw, en

Naar een teekening van Jan Portenaar

HERINNERINGSFLITSEN OVER NED.-INDIË.
SAWAH'S NABIJ GAROET

gesierd door opschietende rijsthalmen, langs de hellingen der bergen, in vakjes als van een legkaart. Wie is de ernstige mensch, die daarbij niet denkt, dat de Javaansche landbouwer daarin werk heeft geleverd, dat zelfs de Nederlandsche landbouwer hem niet zou verbeteren? ☼ Het Javaansche genie toont hierin zijn onbreidelbare fantasie niet minder dan in zijn wajangvoorstellingen. Alles is in alles. Het Nederlandsche volk heeft zelfs niet in ijdroomen zich beelden en voorstellingen geschapen als de Javaan in zijn wajang. De duizendjarige *folklore* van Noordelijke herkomst is in vergelijking met die der Javaansche menschen als een modern en wel geordend stadspark in vergelijking met een oerbosch. Het is de klare en nuchtere schoonheid van een vriezenden en zonnigen winterdag naast den middag in een tropisch woud. Dit verschil is mede een verklaring der overheersching door het Westersche genie van het Oostersche. Hoe onbeschrijflijk schoon dit laatste ook zij, tot welke grootheid het zich, overgelaten aan zich-zelf, zooals in het verleden, heeft kunnen ontwikkelen, de tropische volken bezitten geen andere toekomst dan een individueele, geen toekomst van staatsgemeenschap. ☼ Zij denken, dat Japans voorbeeld ook voor hen geldt: het geldt niet eens voor China, zooals dit zich in den tegenwoordigen chaos doet kennen. Betreur het, indien gij er toe zijt geneigd, doch het leven, door het Westersche genie tot in zijn geheimste krachten doorzoekt, waarvan het ongetwijfeld nog slechts een onbeteekende fractie kent, het leven wordt meer en meer gesystemiseerd, bewerktuigd, en deze volken nemen er geen deel aan dan voor wat zij er van de overheerschers van krijgen. De Japanners? Zij zijn geen tropisch volk, en slechts in zekeren zin Oostersch. Toch zijn ook zij steeds eën dag ten achter bij elke toepassing, wetenschappelijke ontdekking, geniale voldongenheid van het Westen. Zelfs zij leven van wat zij in de moderniteit van het Westersch genie krijgen. ☼ Geen vergelijking tusschen twee ongelijksoortige grootheden, maar wanneer gij den vollen tol uwer bewondering hebt afgedragen aan het genie, dat de Javaansche Sawah-beplanting volbracht, zie dan eens de kromming van dezen tandwielspoorweg dwars door het gebergte der Padangsche bovenlanden. Is het niet of daar zich een titanische slang kronkelt door het voorwereldlijk duister van een nacht in het gebergte? Is de idëe, oermoeder van dit technisch wonder, niet even verbijsterend als het ongelooflijkste wajangsprookje, en zouden de hier geboren tropische menschen er zonder ons ooit toegekomen zijn het toe te passen? Rechtvaardiging door

woorden van ons koloniaal bewind ook is niet noodig. Hier is zij door het voorbeeld van een spoorwegaanleg door een tropisch bergland. ☼ De Padangsche bovenlanden! Ik zie dit niet schoone, maar karakteristieke heerscheresse-gelaat van een Menangkabau'sche vrouw, en welke man zal zeggen, dat hij deze van trotsch zelfbewustzijn gekrulde bovenlip zou willen kussen? Laat het hier getuigd worden, dat niet alle vrouwen uit het oeroude matriarchaat van den Menangkabau zoo dreigend, zoo krachtig, zoo trotsch zijn. Wanneer zij in haar plechtgewaad ter markt gaan in weefsels van gouddraad en purper, dan lijken zij koninginnen in processie, en jong, zijn zij soms schoon. Dit zijn zij toch in het algemeen niët. Het leven wil geleefd worden door de Vrouw en den Man te zamen. Niet ieder afzonderlijk, zooals het maatschappelijk leven van dit kleine, slechts sinds een eeuw in zijn merkwaardigheid door ons ontdekte volk, het eischt, door de Vrouw met afwijzing van den man, behalve tot voortzetting van het ras. Laat daarbij echter de Menangkabau'sche mannen maar waaïen: zij trekken gaarne naar de lagere landen, of, verweeklijkt en verwijfd — geen wonder, met zulke mannelijke vrouwen! — ziet gij hen met hun vogeltje in een miniatuurkooitje aan de pink, langzaam spanceeren. Laat de mannen maar waaïen: zij zorgen wel, dat zij ergens, hoe dan ook, waar dan ook, hun portie krijgen van wat men dan met een veelbeteekend woord „liefde” noemt. Maar de vrouwen van het Menangkabau'sche matriarchaat, komen die daar aan niet te kort? Zou deze vrouw bijvoorbeeld er zoo stug, zoo trotsch, zoo treurig, zoo terugstootend hebben uitgezien, als zij evenals Shakespeare's Katharina, de feeks, haar Menangkabau'sche Petruccio had gevonden? Er moest eens een romanschrijver van talent opstaan, die „de Liefde eener Menangkabau'sche Vrouw” beschreef. Misschien zou het een openbaring zijn van een ongekende en naar liefde dorstige vrouwenziel, die zich voelt versteenen, omdat de instelling der inheemsche moeder-regering niet toestaat, dat deze feeksen, desnoods met de zweep in de hand, worden getemd. ☼ Hoe veel verleidelijker zijn de andere vrouwen op Java — op Sumatra niet minder — zoete, zachtzinnige vrouwtjes, onderworpen voor heel haar leven aan den man, die haar liefde gewonnen heeft en dit uitnemend geschenk ook verdient. Indien zij naar Westersche schoonheidsopvatting niet te bruin

HERINNERINGSFLITSEN OVER NED.-INDIË.
TEMPEL IN ZUID-BALI

zijn, maar de door dichters bezongen „koelit langsep” bezitten, de matte, zeer licht-bruine tint, welke aan oud-goud herinnert, dan, met haar groote zwarte oogen, ravenzwart meestal met geurige bloemen keurig opgemaakt haar, fijne gelaatstrekken en de sierlijke geledingen harer bevallige lichaampjes, handjes en voetjes zoo bewonderenswaardig, dan begrijpt men volkomen, dat voorheen de mannen van het binnengedrongen, overwinnende ras op hun beurt door haar werden overwonnen. Het was begrijpelijk. Maar het was noodlottig voor het Nederlandsch gezag. Noodlottig ook meestal voor geestesstaat en levensstandaard van den man. De vermenging van Bruin en Blank heeft het eene ras noch het andere goed gedaan. Er is, kan het lijken, reeds een bedenkelijkheid in het huwelijk van twee menschen van verschillend volk. Zelfs dan kost het wederkeerig begrijpen en waardeeren een geestelijke inspanning en een goeden wil, welke door de verhoogde intelligentie der liefde slechts zelden wordt aangevuld, door haar cristallisatie eêr bemoeilijkt dan vergemakkelijkt. Maar twee verschillende rassen begrijpen elkaar zelden goed en nooit geheel, en meestal is hij of zij, die zich vermengt in het land en zijn natuur van het vreemde volk, er geestelijk het slachtoffer van. ☼ Dit voorop gesteld: wanneer men de groep inlandsche soldatenvrouwen ziet, de Sarima's, de Minah's, van wie wij zoo vaak hebben vernomen, vrouwen, zouden wij in het Westen zeggen „uit de heffe des volks”, hier voorgesteld met haar kroost voor het huis van den plaatselijken commandant, dan komt er reeds dadelijk bij dezen schrijver-zelf een protest op tegen de uitdrukking „heffe des volks”. Want zoo iets bestaat niet in van nature fijne, schoon dan naar onze opvatting niet „beschaafde” volksgemeenschappen. Het Javaansche ras, of liever de menschen op Java, doch daar niet alleen, bezitten „van huis uit” iets aristocratisch. Zoo treft men dan bij hun inlandsche hoogge-

borenen een natuurlijke verfijning van voorkomen, woord, manieren, gewoonten, welke de daarvoor gevoeligen van een Westersch en dus van aanleg grover, dus sterker, dus machtiger ras aandoet, alsof hij omgaat met lieden uit een andere sfeer. Zij mogen geen groote beteekenis bezitten voor het gemeenschapsleven naar Westersche opvatting, zooals zich dit over geheel de tropische wereld heeft uitgelegd, schoon het overheerschende ras wêl zal doen hun eigenlijke beteekenis steeds zoo hoog mogelijk te stellen, de beschaafde en denkende Westering kan toch niet nalaten sympathie, zelfs achting voor hen te gevoelen. ☼ Deze „inlandsche” vrouwen bezitten trouwens groote hoedanigheden van het hart. Menigmaal, terwijl zij, naar inlandsch gebruik, haar mannen, haar „laki's”, volgden op noodzakelijke expedities ter vereischte, soms zelfs noodgedwongen uitbreidingen van ons gezag, of ter onderwerping van hier of daar opgestoken verzet, hebben zij zich heldinnen getoond, die den gewonden man, dien zij liefhadden, desnoods met eigen lichaam beschermden. ☼ Zal men het echter den schrijver euvel duiden, dat hij onder de plaatjes, welke hem hier worden voorgelegd, 't liefst het oog gevestigd houdt op Nederlandsche herinneringen? Die zijn niet te vinden in grootsche of schoone bouwkunst. Zooals de ingeboren menschen, treffen deze eilanden vooral door hun natuur. Die is misschien de schoonste, de verhevenste van heel de wereld. Zij maakt den aanschouwer stil van bewondering, van ontzag. Dag en nacht zijn op deze eilanden van een tot zwaarmoedigheid stemmende schoonheid: een schoonheid te schoon voor de menschenziel, welke van de aarde aardsch is. Men zegt het hier met meer recht dan in het paleis van den groot-

mogol in Delhi den Perzischen dichter na: „indien het Paradijs op aarde bestaan kan, het is hier dan.” De voorstelling ons door het Bijbelsche Scheppingsverhaal van den „Hof van Eden” geschonken, kan niet halen bij deze werkelijkheid.

(Wordt vervolgd)

MAURITS WAGENVOORT

De blinde klip in de Hwang-Hai

ERGENS midden in de Hwang-Hai of wel de Gele Zee — de zich diep tusschen het Chineesche vasteland en het schiereiland Korea dringende baai van de Toeng-Hai (Oost-Chineesche Zee) en welke haar naam ontleent aan het geel gekleurde slib van haar voedster, de Hwang-ho (Gele rivier) — bevindt zich ter diepte van één „tschi”¹⁾ onder den waterspiegel bij eb, een verrade lijke klip — een berg op den zeebodem, — welk punt om die reden door de Chineesche en Japansche zeelieden steeds angstvallig vermeden wordt. — Vele duizenden jaren geleden golfde op deze plaats nog geen oceaon, doch aanschouwde het oog er een uitgestrekt, vruchtbaar eiland, bewoond door een nijver en buitengewoon intelligent volk, dat echter zelf veroorzaakte, dat het water op zekeren kwaden dag dit zoo schoone grondgebied verzwolg. Ziehier de merkwaardige overlevering daarvan, welke sedert onheugelijke tijden door

de zeevaarders uit die streken van vader op zoon oververteld, doch tot dusverre nog nimmer geboekstaafd werd: Het eiland was verdeeld in twee provincies, een noordelijke en een zuidelijke; beider bewoners hielden zich in hoofdzaak bezig met het beoefenen van den landbouw en wel op de wijze, zooals het den Chineezen reeds door hun tweeden keizer Tsjinnoeng werd geleerd²⁾. Juist in het midden verrees de hoofdstad, waarop de eilanders zonder uitzondering wegens hare weelderige pracht grenzeloos trotsch waren:

HERINNERINGSFLITSEN OVER NED.-INDIË. VROUWEN VOOR HET HUIS VAN DEN PLAATSELIJKE COMMANDANT

waar ter wereld was toch immers een plaats te vinden, die ook maar eenigszins in de schaduw had kunnen staan van dit wonder van schoonheid? Evenals het eiland een ronden vorm bezat, was ook deze stad volgens dit grondplan aangelegd, alle wegen en straten liepen straalsgewijs naar het midden en vereenigden zich op het ruime, ook alweer cirkelvormige, fraaie marktplein. Hier kwamen de eilandbewoners, zoowel van het Noorden als van het Zuiden, op geregelde tijden te zamen en trachtten zij zoo voordeelig mogelijk hunne min of meer kostelijke landbouwproducten aan den man te brengen. Men zou dus allicht veronderstellen, dat de gezamenlijke bevolking in den loop der tijden steeds eendrachtig en in gelukkige tevredenheid voortleefde, nochtans was dit helaas geenszins op den duur het geval; ziehier waarom: De Zon, de machtige Vorstinne, welke op aarde nu eenmaal onontbeerlijk is voor het bestaan van mensch, plant en dier, verdeelde hare levenwekkend stralen niet geleidelijk over de zuidelijke en de noordelijke provincie van het groote eiland: terwijl men in het eerstgenoemde gedeelte gedurende bijkans het geheele jaar van een zacht en mild klimaat genoot, leden de andere bewoners somtijds bitter koude. Het gevolg hiervan was, dat de veldgewassen in het Zuiden heel wat vlugger en beter gedijden dan die in het Noorden, waarvan de landbouwers uit deze laatste streek dan ook op de marktdagen in de hoofdplaats geen geringe schade en nadeel plachten te ondervinden! ☼ De ontevreden schaften raad en er werd met de Zuidelijken overeengekomen, dat op een

¹⁾ Een Chineesche maat ter lengte van 32 centimeter. ²⁾ Zoo vertelt ons althans de sage; deze keizer leefde in de 28ste eeuw v. Chr.

in de hoofdstad te houden vergadering de bizondere en gemeenschappelijke belangen voorgedragen en bepleit zouden worden. Na langdurige besprekingen kwam men overeen, dat het ontevreden noordelijke volk zich in het oostelijk deel van het eiland zou gaan vestigen, terwijl aan hen uit het Zuiden voortaan het Westen als woonplaats aangewezen werd. Het verschil van klimaat zou dus in het vervolg geen invloed meer behoeven uit te oefenen op den meerderen of mindere voorspoed van een bepaald deel der bevolking. ¶

Aldus geschiedde en het leven op het schoone eiland ging wederom rustig zijn gang: de jaargetijden verliepen, de oogsten waren voorspoediger dan ooit en de marktdagen in de hoofdstad werden op regelmatige tijdstippen gehouden. Toch duurde het niet lang, of er begon onder een gedeelte van het volk opnieuw ontevredenheid te heerschen. Wederom was het de gouden Dagvorstin, die tot de nieuwe grieven aanleiding gaf, doch welke ditmaal door de landbouwers der voormalige zuidelijke provincie, dus door hen, die thans in het Westen verblijf hielden, aangevoerd werden. Zij klaagden dat, wijl de Zon steeds haar dagelijkschen hoog van het Oosten naar het Westen beschrijft, zij immer veel later dan de bewoners van het oostelijke gebied met hunne waren op de marktplaats aanwezig konden zijn en dat zij hierdoor begrijpelijkerwijze groot nadeel ondervonden. Wat nu te doen? Een nieuwe gemeenschappelijke vergadering werd gehouden en eerst na langdurig overleg kwam men eindelijk tot het gewichtige besluit, een poging aan te wenden om de Zon juist boven de hoofdstad van het eiland vast te ketenen; dit was inderdaad het eenige middel, om allen tevreden te stellen! ¶ Het bleek echter lang geen gemakkelijke zaak, dit plan uit te voeren, er werd te dien einde dan ook bekend gemaakt, dat degene, wien het gevangen nemen van de Koningin des Hemels mocht gelukken, met tallooze eerbewijzen en oogverblindende schatten overladen zou worden; slaagde hij evenwel niet, dan zou een gruwelijke straf volgen. — 's Lands wijs, 's lands eer! — Reeds korten tijd na dezen oproep boden zich drie verschillende tovenaars uit vreemde landen aan, ieder van hen beweerde, de opgegeven taak te kunnen volbrengen. Aangezien zij zich juist op hetzelfde oogenblik aangemeld hadden, besliste het lot, wie het eerst een proeve van zijn geheimzinnige kunst zou mogen afleggen. ¶ De daartoe aangewezen plantte even buiten de stad een betooverde „sjinseng”¹⁾, die alle groeikracht van den bodem uit de geheele omgeving tot zich kon trekken. Werkelijk ge-

schiedde dit wonder en de rechte, veerkrachtige stam wies al hooger en hooger, zoodat hij na een kort tijdsverloop tot groote verbazing der verzamelde menigte inderdaad tot aan den hemel reikte. Toen ontsproot aan den top eensklaps een zeldzaam schoone bloem, waarmede echter tegelijkertijd de bovennatuurlijke groei van de plant ophield. De tovenaars klauterde daarop voorzichtig naar boven en wachtte in den bloemkrans het oogenblik af, waarop de Vorstin van den Dag voorbij zou komen. En ziet!, toen dit geschiedde, wist hij haar inderdaad behendig te grijpen en met behulp van een rijsthalm onverbreekbaar aan de tooverplant te kluis-teren. Na weer afgedaald te zijn, eischte de vreemdeling zijn loon en juist zou hij dit in ontvangst nemen, toen eensklaps hoog in de lucht een felle gloed schitterde: de Zon had de sjinsengplant in brand gestoken en op hetzelfde oogenblik haar eigen boeien verbraken, zij vervolgde rustig haar weg, alsof er niets gebeurd was. Het vuur had over den mensch gezegevierd! ¶ De tovenaars werd tot straf levend begraven, waarop men een der beide anderen uitnoodigde, thans zijn kunst te beproeven. Deze legde het anders aan: hij wierp in de nabijheid der hoofdstad een hemelhoogen berg op, de verlaten noordelijke en zuidelijke landstreken verschaften hem de daartoe benodigde grondstof. Toen de berg werkelijk ten hemel reikte, ging hij juist als zijn voorganger te werk en ook hem gelukte het, de Zon in boeien te slaan. Doch zoodra dit geschied was, kwam men tot de ontdekking, dat de berg zelf zulk een diepe schaduw op het eiland wierp, dat geen enkel zonnestraaltje de oppervlakte der aarde kon bereiken! Ditmaal had dus de aarde den mensch overwonnen. Immers, in deze duisternis en koude kon geen schepsel leven en zoo werd den verbolgen tovenaars gelast, eigenhandig zijn berg weer af te graven, terwijl hem noch eten, noch drinken verschaft mocht worden, alvorens er geen spoor meer van te bekennen zou zijn. Gedurende dezen bovenmenschen arbeid bezweek de ongelukkige van vermoeienis en uitputting en men beval den derden tovenaars, aan het werk te gaan. ¶ Deze

HERINNERINGSFLITSEN OVER NED.-INDIË. DE GRAF-STEEN VAN HENRIC ZWAARDECROON, OUD GOUV.-GEN. VAN NED.-INDIË

maakte in het geheel geen voorbereidselen, gelijk zijn beide voorgangers gedaan hadden, doch steeg — slechts voorzien van een grooten bundel rijsthalmen — langs den regenboog naar boven. Hier beijverde hij zich, alle voorbijrijvende wolken met halmen aan elkaar te binden, waardoor ten slotte zulk een dichte oppervlakte ontstond, dat de zware wolk door haar eigen ontzettende gewicht niet meer voort kon drijven, doch rustig bleef hangen. Daar de Zon nimmer den regenboog voorbijgaat, begaf de tovenaars zich over het stevige wolkendek naar de overzijde, waar hij er in slaagde, de Koningin des Hemels aan den rand er van — en wel juist boven de hoofdstad — stevig met behulp van een rijsthalm te ketenen. — Op aarde teruggekeerd mocht de vreemdeling vernemen, dat aan den wensch der eilandbewoners thans in alle opzich-

1) De „sjinseng” (Chineesch) of „Ginseng” is de wortel van een Oostersche plant (*Panax ginseng*) van de familie der *Araliaceën*, waartoe ook onze bekende klimop behoort. De ongeveer ½ meter hooge houtige stengel draagt vijf-deelige, langgesteelde, bijna onbehaarde bladeren en eindstandige bloemschermen met eveneens langen steel. De wortel van deze plant is een beroemd toover- en geneesmiddel tegen alle mogelijke ziekten en kwalen; vooral die, welke op Korea groeit, is daarom zeer gezocht. Wanneer de keizer van China een „sjinseng” aan een „Kwan” (mandarijn) schonk, werd dit beschouwd als het hoogst mogelijke gunstbewijs.

den. ☼ Van dat wachten en kijken zal ik niet veel vertellen. Als gij zelf wel eens in 't zand gelegen hebt, terwijl de zon steeds hooger aan den hemel klom en u onbarmhartig bescheen, en uw zenuwen gespannen waren tot 't uiterste, en uw oogen telkens weer struikje voor struikje, boompje voor boompje, halmpje voor halmpje hebben afgezocht of zich soms ook iets bewoog, zoodat je op 't laatst niets meer ziet, als gij dat alles kent, kunt ge u voorstellen, hoe 't ons daar verging, gelegerd achter onze heuvels, gewapend met onze kijkers om dat eene kleine pleviertje te vinden als het van zijn eieren kwam. ☼ Ik werd op 't laatst moede en keerde mij om naar den heuvel, waar nummer één zoo graag vertoefde en ook nu weer heen en weer liep. Dien heuvel zou ik beklimmen, ons pleviertje nauwkeurig bespieden en dan trachten hem zoo voorzichtig mogelijk naar de anderen en zijn nest toe te drijven. Dan hadden zij ook wat te zien en misschien dat 't de aflossing bespiedigde. En dus kroop ik voorzichtig

vooruit tusschen de dennen en tegen den heuvel op en ja, daar liep ie, geen vijf Meter voor mij uit, onbewust van mijn nabijheid. Hoe schitterend had ik hem daar voor den kijker. Er bestond op dat oogenblik maar èèn wezen voor mij, m'n plevier, die voor mijn oogen heen en weer schoof, nikte, pikte, en in z'n veeren ploos. Maar èèn wezen?! M'n kijker trilde in mijn hand, toen daar plots van over de heuvelrand de echtgenoot luidfluitend kwam aanzetten, neerstreek op het zand en in dolle vaart met uitgespreide vleugels op zijn wijfje aanschoot, dat deze begroeting vrij onverschillig beantwoordde. Het mannetje was duidelijk helderder gekleurd, ook was de zwarte streep onder zijn kop door breeder dan bij het wijfje. Andere verschillen zag ik niet. Wel merkte ik nog op, dat wij hier niet te doen hadden met bontbekjes, maar met kleine pleviertjes. Van oranje pooten was niets te zien, noch van een oranje snavel. ☼ Na de begroeting van de beide echtgenooten verwijderden zij zich enkele meters van elkander en ieder scheen verdiept in eigen belangen. Ik wist alweer niet, welke ik nu in de gaten houden moest en ik had er wat voor over gehad, indien mijn vrienden in de buurt geweest waren. Helaas, zij waren verre. En zoo dwaalde mijn kijker van links naar rechts, van 't wijfje naar 't mannetje en omgekeerd. Het mannetje zag mij 't eerst, maar erg bekommerde hij zich daarom niet. Het was geestig te zien, hoe hij eens achter een polletje gras ging staan, waar hij door heen gluurde, zoodat alleen zijn oog en iets van 't wit en zwart van zijn kop te zien waren. 't Volgende oogenblik kwam hij weer te voorschijn en terwijl mijn hart klopte, ging hij zitten op 't zand, alsof er zijn eieren lagen. Maar geen minuut daarna stond hij alweer op, draaide mij zijn rug toe en liet op een volgend plekje mij de schitterend wit donzen onderkant van zijn staart zien, omzoomd door een dun, donker randje. 't Wijfje scharrelde onder de hand links van mij rond. Ik begreep, dat, als zij eieren hadden, dit de kans van den dag beteekende, en 't nu mijn plicht was ze beide te volgen, hoe moeilijk dit ook wezen zou. Mijn positie werd echter ongunstiger, daar zij zich verder van elkander verwijderden, waarom ik besloot, voorzichtig wat te gaan verliggen.

Helaas, dit was mij noodlottig. Toen ik meende, dat geen van beide mij kon zien, schoof ik mijn lichaam wat opzij, en daar gingen ze, allebei de lucht in, en ze namen mijn luchtkasteel van het gevonden nest mee. ☼ Toen wij gedrieën naar huis gingen, erkenden we onze nederlaag. Onverschillig kringden en joegen de gierzwaluwen over ons heen, een witte kwik bracht voer aan zijn jongen, met een wijde boog zwaaide voor ons langs het eene pleviertje en gilte het uit: pluie . . . pluie. ☼ Ja, regende het maar. ☼ Toen kwam de vakantie en ik toog naar het strand. Vast had ik mij voorgenomen er van

alles te zien: alle mogelijke soorten meeuwen, scholeksters en plevieren, vooral plevieren. ☼ Maar ja, 't duurde nog goed een week, eer ik ze zag. ☼ De 31ste Juli vond me vroeg op 't strand, loopende in Zuidelijke richting. Donkere wolken joegen langs de lucht. De wind gierde aan langs 't strand, 't zicht over zee was slecht. Geen sterveling was er te bekennen, dan hier en daar een schelpenvisscher, die alweer huistoe ging, Moeizaam worstelde ik tegen den Zuidewind op. Langs

't water zaten in grooten getale de meeuwen, kop in den wind. Opeens: pluie . . . pluie schoten ze langs me heen, een drietal pleviertjes en waren spoedig tegen de donkere lucht en het zwarte water niet meer te onderscheiden. Ha, daar waren ze dan toch eindelijk, m'n vroolijke vrienden uit het Soester duin. Ik hoopte ze straks wel weer te zien. ☼ Het begon te regenen, en nog harder te waaien. Het nog niet doorweekte duin ging stuiven. Geniepig geeselde het mijn wangen. Het uitzicht werd steeds

slechter door den aanwaaienden regen. De zee brak woest op 't strand. Geduldig, maar voortdurend opletend zaten de sterns en lieten de buien over zich heen gaan. Ik dook wat dieper in mijn hoed en regenjas en schreed verder. Links het duin, rechts de zee, voor mijn voeten het strand, in de verte alles zich oplossend in den regennevel. Geen schelpenvisscher passeerde meer, verlaten lag de wereld, de menschen hokten in hun huizen, de vogels op 't strand; ik was oogenschijnlijk de eenige bewegende figuur. Zoo ging geruime tijd voorbij, maar toen m'n voeten in m'n schoenen gingen slobberen en m'n broekspijpen tegen m'n beenen begonnen te kleven, draaide ik den storm den rug toe en keerde huiswaarts. ☼ Toen juist gebeurde het, dat ik langzaam voortlopend opeens m'n pleviertjes zag, links-rechts voortglidend over 't natte zand. Oogenblikkelijk liet ik me vallen en nam de drie poppetjes in den kijker. Een van de 3 bleek een strandpleviertje te zijn, de andere twee waren bontbekjes. Voorzichtig kroop ik nader, vertrouwend op 't slechte weer, dat de omtrekken van m'n gedaante in nevel moest oplossen.

't Wakkere volkje was echter op z'n qui-vive en rap schoot het strandpleviertje omhoog en keerde niet weer. Ook de anderen kwamen op de wieken, maar streken een eindje verder weer neer. Nog enkele meters schoof ik vooruit en bleef dan liggen in de hoop op goed geluk, dat ze naderbij brengen zou. Dat kwam in den vorm van een schelpenvisscher, die een laatste vrachtje halen ging en langzaam aan kwam rijden. ☼ Ik had de kerels al vaak verwenscht, als ze ontijdig m'n studieobjecten opjoegen, nu zegende ik hem in stilte. Hij moest ze nu wel naar me toedrijven, als ze tenminste niet over m'n hoofd doorvlogen en me voor goed 't nakijken gaven. Maar neen, 't geluk naderde. Zoals ik gehoopt had, gebeurde. Ze vlogen op en vielen op een meter of tien afstand van mij neer, eerst m'n beide bekenden en toen ergens anders vandaan nog twee vriendjes. Voor mijne oogen herleefde het gebeuren uit de Soesterduinen, maar wel onder verschillende omstandigheden. Toen blaakten en brandden de zon en het zand, toen was het èèn overdaad van licht en vuur, toen stonden rondom

de donkere silhouetten der pijnbosschen en lachten spottend de pleviertjes pluie — pluie. Nu zwegende ze, er was ook inderdaad regen genoeg, hun vroolijk gefluit zou een dissonant zijn geweest in deze grootsche sombere natuur, daarbij paste beter de rauwe kreet van de zilvermeeuw; ze zwegende, maar bedrijvig waren ze genoeg met hun oranje pootjes en snaveltjes, met hun bonte lijfjes, met hun snelle schuifpasjes. Ik genoot geweldig, geen regen deerde me, geen wind hinderde me, geen stormgeloei leidde me af; ik zag alleen maar de heen en weer schietende lijfjes van m'n vriendjes, de pleviertjes. Totdat

Foto J. Vijverberg

BONTBEKPLEVIER

Foto J. Vijverberg

DE STRANDPLEVIER

de kar van den schelpenvisscher aan alles een eind maakte. Ze schoten omhoog en passeerden me langs het duin. Eèn vogeltje keek even op en kwam in snelle vlucht naar me toe. Wou hij weten, wat daar voor hoopje vuil was aangespoeld? Dicht genaderd, gingen de oogen hem echter open. IJlings zwaaide hij af en voegde zich bij de anderen en vervolgde met hen zijn vlucht naar het Zuiden. Moeizaam rees ik op, de glazen van m'n kijker, die ik telkens had moeten droogmaken, waren alweer natbestreept, m'n knieën waren stijf, m'n rug s ram, alles was nat en vies en week. De schelpenman ging voorbij en keek niet-begrijpend naar dat hoopje mensch, dat in dit hondeweer op het strand gelegen had. ☼ Toen voelde ik pas, hoe vies en nat ik was. Koud en rillend ging ik voort en versnelde m'n schreden om weer warm te worden. ☼ Thuis lagen schoone kleeren voor mij klaar en onder 't genot van warme thee en een pijp tabak vertelde ik van m'n welbesteeden morgen, die tot nu toe m'n mooiste is geweest aan 't strand. v. S.

FINLAND

HET LAND MET DE DUIZEND MEREN

VAN de nieuwe landen, die door het uiteenvallen van het Russische Keizerrijk zijn ontstaan, komt voor toeristen Finland het meest in aanmerking. Haar regeering is hecht, haar financiën gezond, haar hotels en verbindingen uitstekend, en niets staat de ontwikkeling van dit noordelijke land tot één van de eerste vakantieoorden van Europa in den weg, of het moest een overdreven nadruk op de moeilijke nationale taal zijn. ☼ Immers Finland heeft een verrukkelijk zomerklimaat. De zon schijnt bijna achttien uur per dag en geeft een heerlijke stralende warmte. Het baden in één der ontelbare meren en rivieren en in de zee, die het land omspoelt, zelfs tot aan den poolcirkel, is een genot. De nachten zijn nooit heelemaal donker, maar de aarde is in een romantischen bleeken glans gehuld. ☼ Dit tooverland is niet moeilijk te bereiken. Zijn hoofdstad heeft een

FINLAND. DE IMATRA-VALLLEN

FINLAND. IN DE WOUDEN. FINLAND'S EENIGE RIJKDOM

grootte vlieghaven en heeft luchtverbindingen met de meeste grootte steden van Europa. Er zijn ook geregelde stoombootdiensten van Kopenhagen, Lübeck, Stettin en Hull, welke laatste 's zomers door het Kielerkanaal gaat. ☼ De route met de kortste zeereis is die over Sassnitz-Trelleborg naar Stockholm, waarvandaan stoombooten naar Abo gaan. ☼ Wanneer men eenmaal in het land zelf is, zal de reiziger bemerken, dat het reizen goedkoop en geriefelijk is. Daar hout de eenige brandstof is, loopen de treinen niet erg snel, maar aangezien er op alle langere trajecten derde klasse slaapwagens zijn, is dat niet heel erg. De booten gebruiken ook hout als brandstof en zijn verwonderlijk goed voorzien van restaurants en hutten. Alles herinnert ons voortdurend aan het belang van het hout. Grote stapels liggen hier en daar langs de spoorlijn, reusachtige vloten versperren de rivieren en meren en de schepen, die uit Finsche havens komen, ruiken alle naar hout. ☼ De taalmoeielijkheid moet men zich niet overdreven voorstellen. Wel is het Finsch, dat de nationalistengraag de plaats van het Zweedsch zouden willen zien innemen, één van de moeilijkste talen van Europa, daar het niet de minste verwantschap met een of andere meer bekende Europeesche taal heeft, maar deze moeilijkheden zijn toch niet zoo bijzonder groot en bovendien wordt bijna overal Duitsch en zeer dikwijls ook Engelsch gesproken. Alleen met plaatsnamen heeft men wel eens moeite, immers het is moeilijk om in Helsinki Helsingfors, in Wiipuri Viborg, in Oulu Uleaborg, en in Turku Abo te herkennen. ☼ De meeste vreemdelingen komen eerst in Helsingfors aan, een vroolijk modern stadje. Het heeft de allures van een hoofdstad: parlamentsgebouwen, nationale kunstmusea, mooie straten en winkels, schouwburgen, restaurants en heel mooie parken en tuinen. Het heeft ook, merkwaardig genoeg, een nieuwe oorspronkelijke school voor architectuur. De moderne gebouwen komen den vreemdeling een beetje bizar voor zoowel door de groote granietblokken, als door hun versieringen, die ontleend zijn aan Egypte, Assyrië of ergens anders vandaan, maar men krijgt overal den indruk, dat het jonge Finland zich voortdurend erop toelegt om het nuttige met het schoone en oorspronkelijke te vereenigen. Een van de interessantste dingen, die men in de hoofdstad moet bezoeken, is een openluchtmuseum in den vorm van een ouderwetsch dorpje met haarden, wiegen, boerenwerktuigen enz., die het landleven in vroegere tijden illustreeren. Ook de excursie naar Borgå kan men vanuit Helsingfors maken. Borgå, het Weimar van Finland, de geboorteplaats van den nationalen dichter, Runeberg. ☼ Na de hoofdstad kan men een bezoek brengen aan Viborg, een drukke marktstad met een voornaam oud kasteel en wat ruïnes van vestingen. Van hier uit kan men gemakkelijk een tocht maken naar het meer Ladoga, dat buitengewoon steile kusten heeft en het grootste zoetwatermeer van Europa is, en gewoonlijk brengt men dan tevens een bezoek aan het Russische klooster op het eiland Valamo. Vanuit Viborg kan men per spoor in korten tijd Imatra bereiken, waar het water van het groote Saimameer over een stuwdam een waterval vormt, die in heel Europa zijn gelijke niet heeft. Per stoomboot kan men tusschen ontelbare eilanden door naar Nyslott gaan, waar

eveneens een groot kasteel is en waarvandaan men een alleraardigste excursie kan maken naar den scherpen heuvelrug Punkaharju, een soort van natuurlijke brug, die het meer in tweeën verdeelt. Een andere stoomboot brengt den reiziger nog noordelijker, of naar Joensuu en de Koliheuvels, of naar Kuopio, waar men op den Puijoheuvel, die 230 meter hoog is, een buitengewoon mooi uitzicht heeft op de keten van meren, eilanden en wouden, waaruit Finland bestaat. Het is de moeite waard om nog verder naar het Noorden te gaan en het Uleameer vanuit Kajaani naar Vaala over te steken om de sensatie te genieten van het passeeren van den Uleawaterval. De lange nauwe schepen, die vroeger dienden voor het transport van teer uit het binnenland, worden nu voor het toeristenverkeer gebruikt en door de handigheid en durf van den stuurman kan men den 80 K.M. langen tocht door het kolkende water maken, hoewel het lichte vaartuig ieder oogenblik tot den ondergang gedoemd schijnt te zijn. Van Uleaborg kan de reiziger, als hij avontuurlijk genoeg is aangelegd, tot de Noordelijke IJszee doordringen, of hij kan naar de hoofdstad terugkeeren, en onderweg de fabrieksstad Tampere aandoen en het Paijannemeer en Abo, de vroegere hoofdstad met haar kathedraal, en de eilanden en badplaatsen langs de Zuidkust. In ieder geval zal men uit Finland een indruk meebrengen van vriendelijke steden, welvarende boerderijen, sierlijke berkenbosschen en sprookjesachtige eilanden, die zich weerspiegelen in het heldere water van de vele meren.

ELISABETH NIXON

De oude Utrechtsche Kerken

INLEIDING (Vervolg)

GANSCH ontane vluchtelingen kwamen te Trecht verhalen hoe zij grimmige, kromstevige schepen hadden zien naderen, met breede, bollende zeilen, lange dartele wimpels en langs de scheepsboorden schilden gereid. Anderen spraken van straffe roeiers, die zij gezien hadden en over de stoutmoedige blondgelokte aanvoerders, die recht en fier op hun schepen stonden, rijzig en schoon als goden-zonen. Niet lang nadien gloeide in den Zuid-Ooster hemel een vurig-rood schijnse en binnen Trecht riep men elkander met angststemmen toe dat Duurstede, die rijke koopstad, in lichter laaie stond¹⁾. Dit bracht een verlamdenden schrik teweeg en een toemeloze verwarring, doch de woorden van Fredericus, den bisschop — die op God's bijstand wees, en de sterkte van burgmuren en torens roemde — beurden de mannen op uit hun verslagenheid en deden hen vast-besluiten deze geheiligde plaatsen niet als verbijsterde vluchtelingen te verlaten: straks, als de Wikingers met hun volgeroofde schepen naar het Noorden stevenen, is de sterkte onverlet gebleven. Maar als tijgers op hun aas komen zij terug en opnieuw wordt Dorestad geplunderd, doch thans valt hun ook Oud-Trecht ten prooi. Al dreigender worden de dagen voor de vesting, en wanneer in 850 de Noorsche aanvoerder Rorik met Duurstede en de aangrenzende graafschappen door den landsvorst wordt beleend, is de ondergang van het bolwerk der Christenen nabij! Weinige jaren nadien²⁾ stormen de woeste heidenen den burg binnen neerhouwend alle strijders en geestelijken die zij vinden; bloed bespat de heiligste plaatsen. Als herderlooze schapen worden hier en gindsch de geredde kannuniken verstrooid en te nauwernood ontkomt bisschop Hunger de slachting. Eindelijk, na veel

FINLAND. DE KALLAVESI-EILANDEN BIJ KUOPIO

omzwervens, wordt het hem toegestaan — dank zij vorstelijke gunstverleening — rust te vinden in de Sint-Pieters abdij te St. Odiliënberg bij Roermond en aldaar zijn dolende monniken om zich heen te verzamelen. Dan blijkt het hoe weinige geschriften en eerbiedwaardige voorwerpen zij slechts uit den ondergang van hun stift hebben kunnen bergen. Zoo stonden dan de muren, poorten en torens, die den bisschoppelijken zetel zoo tal van jaren schutse hadden verleend, zwart geblakerd en verwoest; kerken en klooster beroofd en ontluisterd, terwijl akkers, hoeven en stulpen in den wijden omtrek verlaten lagen³⁾. De plaats waar zooveel gestadige ijver en liefderijke toewijding voor Christus' kerk

FINLAND. EEN NATUURLIJKE BRUG: DE HEUVELRUG VAN PUNKAHARJU

1) Omstreeks 834. 2) 857.

was geweest en waar het Woord bij voortdoring was opgewiekt, om als een vlucht blanke duiven neer te dalen in het friesche land, diende nu voortaan aan meedoogenlooze heidenen tot roof-kasteel. ☒ Den monniken, in hun ballingschap, schijnt het toe, dat 's Heeren erf voor altijd zal ontheilid blijven. Eerst tijdens de gezegende regeering van Balderik, die weinig minder dan zestig jaren den kromstaf droeg, zou de friesche bisschopsstoel opnieuw binnen Trecht worden gevestigd ⁴⁾. ☒ De macht van de overweldigers was gebroken. Het Christelijk geloof had hen weliswaar niet kunnen doen buigen, maar een „peste horrenda”, een schrikkelijke pestziekte, had hen tenslotte ten onder gebracht, en het viel den geloovigen niet moeilijk om hen, die nog in het leven gespaard waren gebleven, uit de vesting te verdrijven. ☒ Niets van hetgeen een elftal bis choppen met oneindige zorgen, en toewijding opbouwden, hadden zij in stand gelaten, deze Turken der Middeleeuwen. Slechts ingestorte muurwerken en verkoalde balkstompen, door onkruid overwoekerd, vond de vrome Balderik, toen hij zijn erve voor 't eerst betrad. De aanschouwing van al deze droeve kenteekenen van het mate-looze woeden der heidenen tegen Christus' kerk, deden hem zeer ontroeren, maar vast betrouwend op God's alvermogende hulp en goedertierigheid gaf hij eerlang opdracht, dat men de puinen ruimen zou en de grondslagen leggen van een nieuwe Sint-Salvator, binnen den burg Trecht. Vandaar uit ging hij rusteloos voort om al het andere verwoeste naar vermogen te herstellen muren, poorten, torens en wijkhuizen der vesting, alsmede het aloude kasteel, het latere „Lofen” of keizerlijk paleis en eindelijk de Sint-Maartenskerk in Oudwijk. Toen de herbouwing van deze kerk genoegzaam was gevorderd, vestigde hij daar een gedeelte van zijn presbyterium, tengevolge waarvan de kathedraal-onzekerheid — welke sedert het jaar 752 voorgoed scheen weggenomen — opnieuw ontstond, to dat in het jaar 948 de Sint-Maarten weer als kathedraal van het bisdom door de koninklijke kanselarij werd erkend en genoemd en de Sint-Salvator als collegiale kerk bleef voortbestaan.

(Slot volgt)

3) „Geen hond bleef over om tegen den muur te wateren”, zegt de schrijver der Passio Frederici (zie Blok, Gesch. Ned. Volk, deel I. blz. 84). 4) Bisschop Balderik, die in 918 op jongen leeftijd in zijn ambt werd bevestigd, regeerde tot in het jaar 976. Hij was de zoon van graaf Dodo (reeds in 897 in de Betuwe vermeld) die Riefrid werd bijgenaamd en omstreeks 950 in de krypt der Sint-Salvatorskerk te Trecht werd bijgezet. Te zijner eere en van zijne familie werd een uitvoerig latijnsch grafschrift in deze krypt aangebracht.

HET JONGE FERRARA

Uit het Poolsch door

1) KAZIMIERZ CHLEDOWSKI

I

TOEN Erasmus in 1508 te Venetië kwam om op de drukkerij van Aldo Manucci het drukken van een boek van zijn hand te helpen verzorgen, ontmoette hij in die stad den Florentijnschen geschiedschrijver Bernardo Rucellai, dien hij in het latijn aansprak. ☒ Deze antwoordde op de meest hoffelijke wijze in 't Italiaansch en toen Erasmus opmerkte, dat deze taal hem even vreemd

was als de Indische en hij daarin even goed een doove kon aanspreken, deed de Florentijn, alsof hij Erasmus niet begreep en zeide niets meer, niettegenstaande hij even goed latijn schreef als Sallustius. ☒ De Italiaansche geleerden waren tot de overtuiging gekomen, dat het gebruik der oude talen de ontwikkeling van het „Volgare” tegenhield en verbanden daarom als 't ware het latijn bij hunne gesprekken en uit de literatuur. Dit ging niet zonder strijd, welke in de tweede helft der XVe eeuw was aangevangen. Een der belangrijkste centra, waardeze taalstrijd aanving, die tevens tegen het humanisme inging, was Ferrara. Wij zagen reeds, dat de positie van Tito Strozzi aan het hof, zijn schrijverstalent en zijn rotsvaste oppositie tegen het gebruik der Italiaansche taal in de literatuur tot grooten steun waren voor het humanisme en ongetwijfeld heeft ook Ercole I met de opvatting van Tito rekening gehouden.

Strozzi zelf steunde daarbij op de Universiteit, waar de geest van het humanisme heerschte, vooral omdat Battista Guarini hier werkzaam was, een zeer bekwaam leer-aar in de oude talen, zoon van den professor uit Verona. Het humanisme echter, aan de universiteit tot leervak geworden, was niet meer de nieuwe, de gemoederen verwoerende idee, welke door Filelfo, Valla en door den ouden Guarino verkondigd was. De vereenigingen der wijsgeeren, de academies en dikwijls ook de universiteiten vormden gewoonlijk slechts den lijkstoet der verheven gedachten. Wanneer in de wetenschappelijke kringen van buiten af een denkbeeld doordrong en zij zich daarvoor gingen interesseeren, dan behoorde dit gewoonlijk reeds tot de geschiedenis. De professoren zongen het de profundis toe. ☒ Onder de jongere generatie in Italië begonnen nieuwe denkbeelden veld te winnen. Vooral streefde men ernaar een goed begrip der Oudheid te krijgen, men ziftte het materiaal en legde er zich op toe uitsluitend die uitgaven der werken uit de oudheid te bestudeeren, die als correct beschouwd konden worden. Men begon de cultuur der Oudheid te vergelijken

met hetgeen de christelijke wereld in dit opzicht bereikt had en de gekregen oude schatten van alle kanten wetenschappelijk en grondig te bestudeeren. De philologische studie werd reeds anders opgevat, dan in het eerste renaissance-tijdperk, toen de gemoederen nog zoo betooverd waren door de pracht der ontdekte oude werken, dat men veronachtzamd wat men reeds bereikt had, de oude cultuur geheel en al blindelings ging volgen. Het tijdperk van het onvoorwaardelijk nabootsen had plaats gemaakt voor een nieuw, waarin men ging overwegen, op welke wijze het meeste voordeel te trekken was van de verkregen kennis. De jeugd te Ferrara ging instinctmatig daar toe over en kon daarbij goed gebruik maken van de bibliotheek der d'Este's, omdat deze behalve werken van klassieke schrijvers ook Provençaalsche en andere manuscripten bevatte. Men verdiepte zich in kritische bespiegelingen, terwijl de meest begaafden tot scheppenden arbeid kwamen. Bijna deze geheele jonge generatie van dichters en letterkundigen, die onder den invloed der ouderen begonnen was met in het Latijn te schrijven, eindigde met 't Italiaansch. ☒ Het meest verwant aan de oude school was wel Ercole Strozzi, die, grootgebracht door zijn vader Tito Vespasiano, evenals deze opging in de verafgoding der Latijnsche taal.

(Wordt vervolgd)

Foto C. Steenbergh

OUDE WAAL

DEN UYL